

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Muuttuvat työmarkkinat, osaamistarpeiden ennakointi ja koulutus

Ylijohtaja Petri Lempinen @LempinenPetri

Osaamisen ennakointifoorumin aloitusseminaari 26.5.2021

Koulutuksen toimintaympäristö muuttuu

Koulutuspoliittinen selonteko luo pohjan koulutuksen kehittämiseksi.

- Väestönmuutokset vaikuttavat koulutuksen järjestämiseen.
- Koulutukseen kohdistuvat odotukset kasvavat: Ilmastonmuutos, ympäristön tila, kansainvälisyys, eriarvoisuus.
- Teknologia ja digitalisaatio luovat uusia mahdollisuuksia.
- Koulutuksen kohdistuvat vaatimukset kasvavat.
- Julkisen talouden kehitys raamittaa koulutuksen tulevaisuutta.

Korona perintö oppimiselle?

- Korona-aika on jättänyt oppimisen ja opetuksen vajeen, jonka paikkaaminen voi kestää.
- Nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvoinnin ja jopa mielenterveyden heikentyminen voi heijastua pitkään heidän opintoihin, oppimiseen ja työelämään siirtymiseen.
- Nuorten aikuisten yleisin syy työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen ovat mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt: alle 35-vuotiailla 77 % vuonna 2020.

Väestökehitys ja muuttuva työelämä ylläpitävät osaajapulaa, joka on muuttunut krooniseksi.

Ennakoinnista tiekarttoja tulevaisuuteen

Vaikuttavaan ennakointiin. Valtakunnallisen työvoima-, koulutus- ja osaamistarpeiden ennakoinnin kehittäminen. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:20.

- Työmarkkinat ja ympäröivä yhteiskunta ovat muuttuneet 2010-luvulla ja olemassa olevan ennakointijärjestelmän perusrakenteet kaipaavat päivittämistä ja osin myös uudistamista.
- Ennakoinnissa kehitetään valtakunnallisten ja alueellisten ennakointitoimijoiden yhteistyötä erityisesti lyhyen ja **keskipitkän** aikavälin työmarkkinadynamiikan muutosten tunnistamiseen ja sitä vastaavan koko työvoiman osaamis- ja koulutustarpeiden osuvaan ja oikea-aikaiseen ennakoimiseen.
- Poistumaa työvoimasta ja osaamisen riittävyyttä ja kohdentumista on tarkasteltu ennakoinnissa lähtökohtaisesti kansallisista lähtökohdista. Väestörakenteen kehityksen seurauksena osaajapulan ratkaisemiseksi tarvitaan mm. maahanmuuttoa.
- Ennakointijärjestelmän tulee tunnistaa varhaisessa vaiheessa nopeita ja yllättäviä toimintaympäristön muutoksia, mutta samaan aikaan organisaatioilta ja yksilöiltä voidaan edellyttää myös omaehtoista ennakointi- ja muutoskyvykkyyden kehittämistä.

Osaaminen keskiössä ennakoinnissa

- Ennakoinnissa eri näkökulmia: yksilö, yritys, yhteiskunta.
- Lyhyt, keskipitkä ja pitkä aikaväli tarvitsevat erilaista analyysia.
- Emme puhu vain tutkinnoista vaan osaamisesta.
- Laadullinen ja määrällinen tieto.
- Osaammeko analysoida uusia tietolähteitä
- Ennakointitiedon hyödyntäminen osaamisen kehittämisessä ja koulutuksen uudistamisessa.

Osaamisen ennakointifoorumi 2021-24

Rakennamme vuosien 2017-20 työlle

- Osaamisen ennakointifoorumi aloitti toimintansa 1.1.2017.
- OEF erustettiin jatkamaan koulutustoimikuntien aiemmin tekemää työtä (1988 - 2016).
- OEF:n ensimmäinen kausi oli 2017 – 2020. Nyt alkava kausi jatkuu vuoden 2024 loppuun asti.
- Uuden kauden toiminnan linjaamisessa hyödynnetty OEF:lle tehdyn ulkoisen arvioinnin tuloksia (12 suositusta) ja suosituksia sekä muuta kauden aikana koottua palautetta.
- OKM:n päätökseen perustuen Opetushallitus nimeää ennakointiryhmät ja organisoii OEF:n toiminnan. OKM nimeää ohjausryhmän.

Yhteistyö ja vuorovaikutus

- Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen yhteisenä ennakkoinnin asiantuntijaelimenä toimivan Osaamisen ennakkointifoorumin tavoitteena on ennakkoinnin ohella edistää koulutuksen ja työelämän välistä vuoropuhelua yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen kanssa.
- Ennakointifoorumin tavoitteena on myös on tuoda koulutuksen ja työelämän eri osapuolet yhteiseen vuoropuheluun tulevaisuudesta sekä tuottamaan, analysoimaan ja levittämään ennakkointitietoa.
- Ennakointitiedon pohjalta voidaan nostaa esille koulutuksen ja osaamisen kehittämistarpeita ja perustella koulutuksen kehittämis ehdotuksia. Foorumin tuottamia ennakkointituloksia tuodaan myös yleiseen keskusteluun.

Tuotamme, hyödynnämme ja levitämme tietoa

- Osaamisen ennakointifoorumin ennakointiryhmien keskeinen tehtävä on määrällinen ja laadullinen ennakointi ja ennakointitiedon tuottaminen sekä tuotetun ennakointitiedon analysointi, hyödyntäminen ja levittäminen.
- Foorumi tuo yhteen koulutuksen ja työelämän eri osapuolet sekä muut kunkin ennakointiryhmän osaamis- ja toimialojen kannalta keskeiset toimijat.
- Ennakointifoorumin edustajia on mukana muissa ennakoinnin parissa toimivissa organisaatioissa ja ennakointifoorumi hyödyntää omassa työssään laajasti myös muiden tuottamaa ennakointitietoa.
- Tavoitteena on myös päätöksenteon tietopohjan parantaminen.

Suunnitelmallinen työskentely

- Foorumin ennakointityö tehdään toimikauden alussa hyväksytyn ennakointisuunnitelman mukaisesti kiinteässä yhteistyössä Opetushallituksen perusennakoinnin kanssa.
- Osaamisen ennakointifoorumin työtä ohjaa, seuraa ja tukee ohjausryhmä. Ohjausryhmä edesauttaa omalta osaltaan ja valtuuksiensa puitteissa toiminnan onnistumista ja tavoitteiden saavuttamista.
- Osaamisen ennakointifoorumin jäsenet osallistuvat aktiivisesti ennakointityöhön, ennakointitulosten analysointiin sekä foorumista ja ennakointitiedosta viestimiseen.
- Osaamisen ennakointifoorumi jatkaa ensimmäisellä kaudella 2017 – 2020 aloitettua ennakointityötä.

Ennakointiryhmät

- Luonnonvarat, elintarviketuotanto ja ympäristö
- Liiketoiminta ja hallinto
- Koulutus, kulttuuri ja viestintä
- Liikenne ja logistiikka
- Majoitus-, ravitsemis- ja matkailupalvelut
- Rakennettu ympäristö
- Sosiaali-, terveys- ja hyvinvointiala
- Teknologiateollisuus ja -palvelut
- Prosessiteollisuus ja -tuotanto